27.5.2024

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Euroopan komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi vesipuitedirektiivin, pohjavesidirektiivin ja ympäristönlaatudirektiivin muuttamisesta - U-jatkokirjelmä

Ympäristövaliokunnan kuuleminen 28.5.2024

Juhani Gustafsson
ympäristöneuvos
Ympäristöministeriö / Luontoympäristöosasto / Vesien- ja mertensuojelun yksikkö

Lähtökohdat

Komissio antoi 26.10.2022 ehdotuksen direktiivistä, jolla muutettaisiin vesipuitedirektiiviä (2000/60/EY, VPD), laatunormidirektiiviä (2008/105/EU) ja pohjavesidirektiiviä(2006/118/EU, PVD).

- Muutosdirektiivissä huomioitaisiin
  - komission vesilainsäädännön toimivuustarkastelun tulokset sekä komission vihreän kasvun ohjelman mukaisen saasteettomuus toimintaohjelman tavoitteet päästöjen vähentämiseksi.
- Keskeiset muutosehdotukset:
  - Pinta- ja pohjavesien haitta-ainelistat, raportointi, pohjavesien tarkkailulista, kansallisten haitta-aineiden siirtäminen osaksi kemiallisen tilan arviointia, delegoituja ja toimeenpanosäännöksiä raportoinnin ja haitta-ainelistojen päivittämisen osalta.

-> U 119/2022 vp

Neuvottelujen edistyminen neuvoston työryhmässä

- Puheenjohtajan kompromissitekstissä on esitetty muutoksia, jotka vastaavat hyvin Suomen neuvotteluille asettamiin tavoitteisiin.
  - Vesien hyvän kemiallisen tilan saavuttamisen määräaikaa on pidennetty vuoteen muutettujen laatunormien osalta vuoteen 2033 ja vuoteen 2039 uusien haitallisten aineiden osalta.
  - Kompromississa esitetään poistettavaksi lisää aineita nykyiseltä prioriteettiainelistalta.
  - Vesien seurantatietojen raportointi olisi kompromissiesityksen mukaan vähintään joka kolmas vuosi ja tilatietojen osalta joka kuudes vuosi komission esittämän vuosittaisen raportoinnin sijaan.
  - Puheenjohtajan esityksen mukaan sekä pintavesien että pohjavesien haitta-ainelistoja voitaisiin tarkastaa kompromissiesityksen mukaan ainoastaan normaalissa lainsäätämisjärjestyksessä.

Puheenjohtajan uudet ehdotukset
- esitelty neuvoston ympäristötyöryhmässä 25.4.2024

- Uusina ehdotuksina puheenjohtaja on sisällyttänyt kompromissitekstiin **vesien tilan heikentämistä koskevan määritelmän** sekä siihen **liittyvät tietyt joustot**.
- Esitetty heikentämiskiellon määritelmä perustuisi Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisuun asiassa C-461/13, jossa on linjattu vesien tilan heikentymisen käsitettä.
  - Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisu asiassa C-525/20, jossa myös tilapäinen vesimuodostuman tilan heikentyminen tulkittiin vesipuitedirektiivissä tarkoitetuksi kielletyksi heikkenemiseksi.
- Puheenjohtaja on esittänyt tiettyjen vesien tilan indikaattorien käyttämisen vesienhoitosuunnitelmissa, jotta vesien tilassa tapahtuvaa muutosta voitaisiin esittää yksityiskohtaisemmin.

Pinta- ja pohjavesien luokittelutekijöistä ja tilaluokat

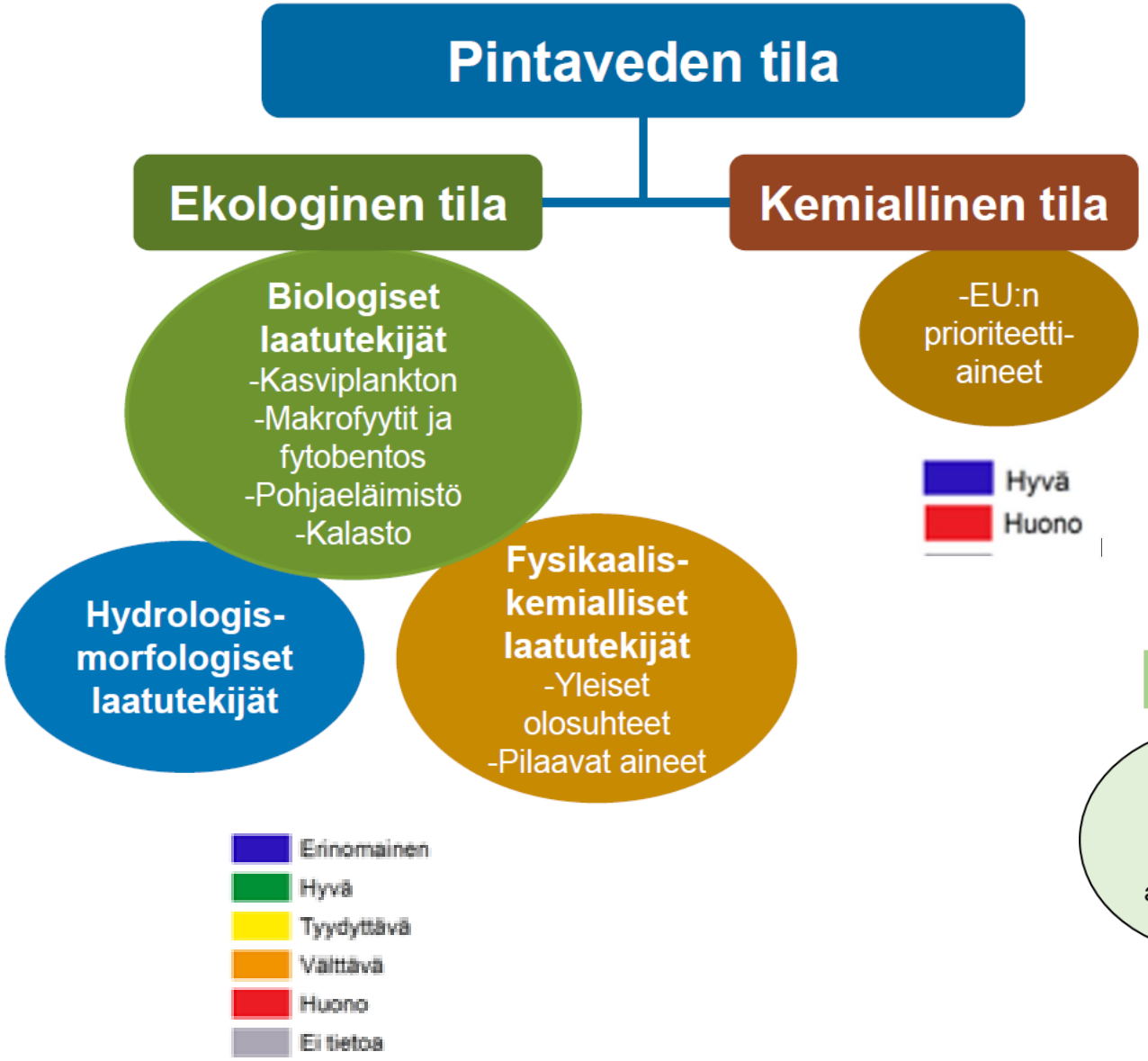

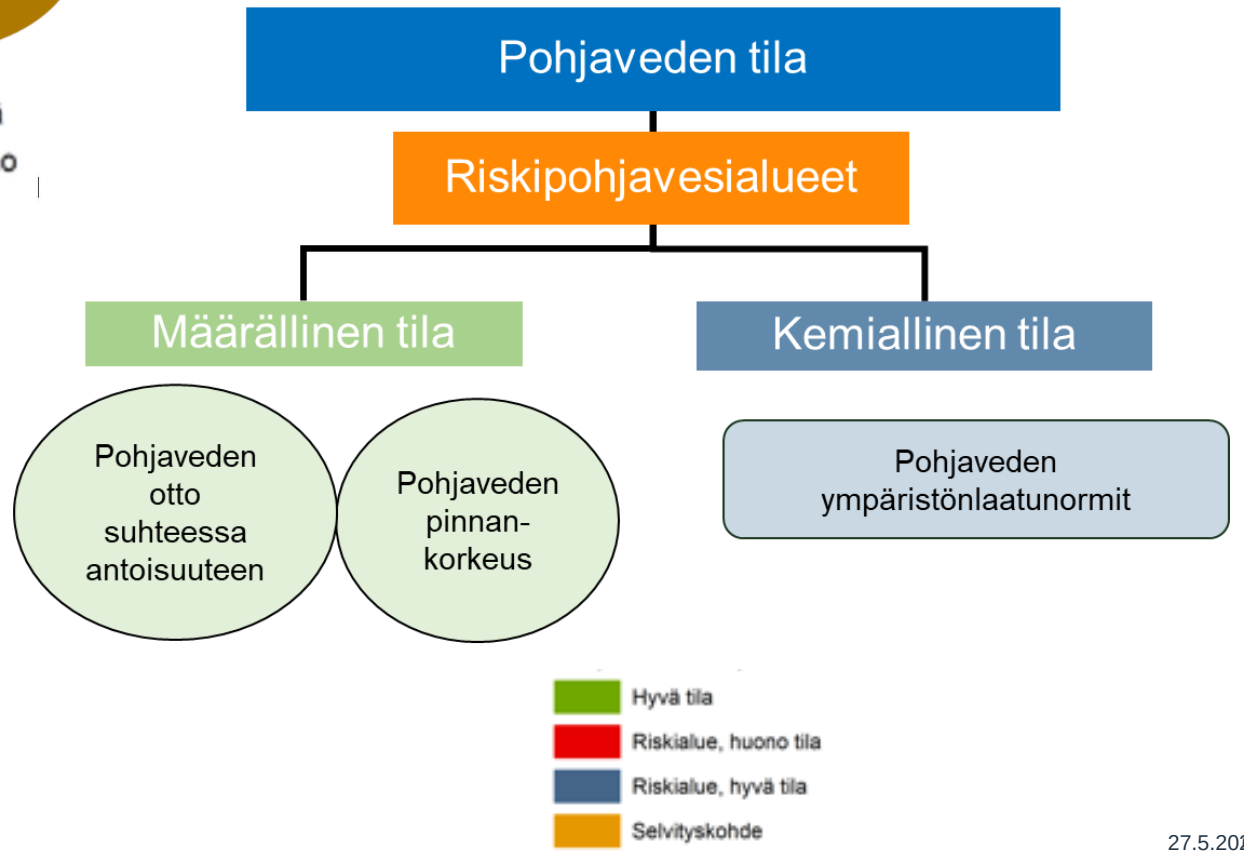

Weser-ratkaisu (C-461/13)

- Weser-joen tapaus (C-461/13) EU:n tuomioistuimen ennakkoratkaisutuomio 1.7.2015
  - VPD 4 artiklan mukaiset vesienhoidon ympäristötavoitteet sitovat uuden hankkeen lupaharkintaa
  - Uusi hanke ei saa heikentää vesimuodostuman tilaa tai vaarantaa hyvän tilan saavuttamista
  - Tilan heikkenemistä arvioidaan laatutekijäkohtaisesti

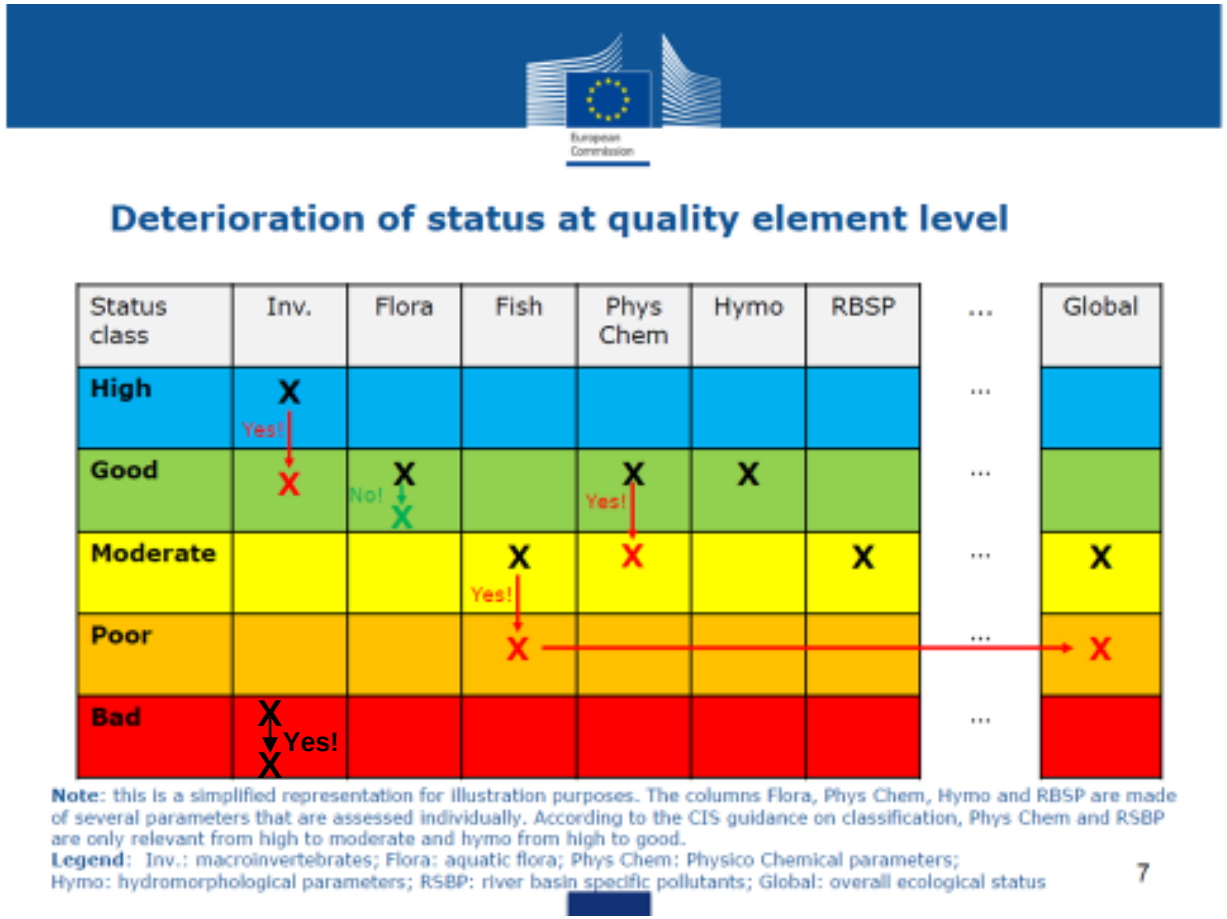

Jorge Rodriquez Romero, 23.9.2015/Komissio

”Pohjavesi-Weser” C-535/18 (Land Nordrhein-Westfalen)

- EUTI on ratkaisussaan asiassa C-535/18 linjannut, että vesipuitedirektiivin pohjavettä koskevat ympäristötavoitteet ovat pintavesien tavoitteiden tapaan sitovia.
- Lupaa ei voida myöntää hankkeelle, joka heikentää pohjaveden tilaa tai vaarantaa sen hyvän tilan saavuttamisen.

Luokka	Aine 1	Aine 2	Aine 3
Hyvä	X ↓ NO X	X ↓ YES!	
Hyvää huonompi		X	X ↓ YES! X

Tilapäinen heikentäminen C-525/20 (Association France Nature Environnement)

- EUTI on ennakkoratkaisussaan C-525/20 (5.5.2022) linjannut, että myös vesien tilan lyhytkestoinen tilapäinen heikkeneminen on direktiivin ympäristötavoitteiden vastaista, ellei ole ilmeistä, että vaikutuksilla on vain vähäinen vaikutus vesimuodostuman tilaan
- Voidaan poiketa uuden merkittävän hankkeen vuoksi (art. 4(7))

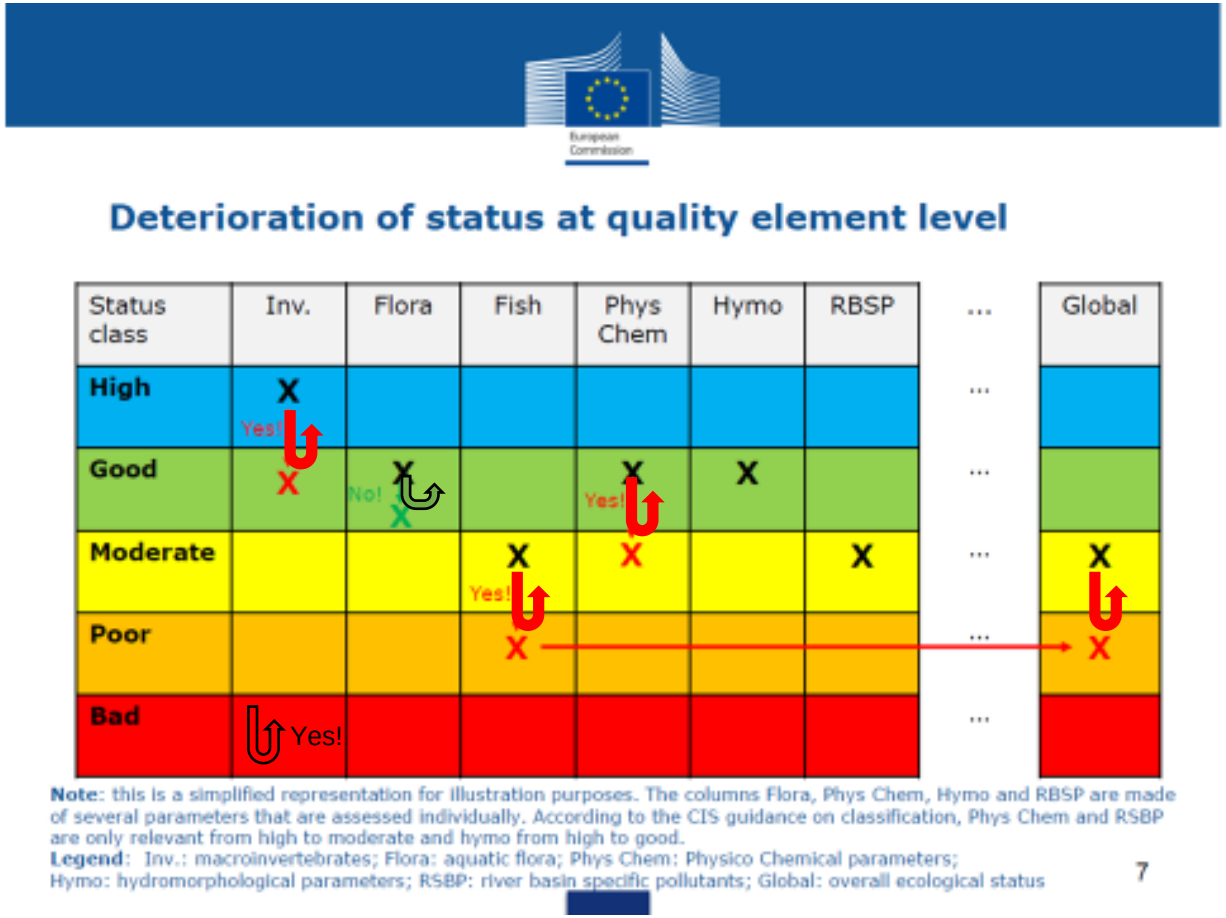

Tilapäiseen heikentämiseen esitetyt joustot

Vesien tilapäinen heikentyminen

- Jouston salliman tilapäisen heikkenemisen kestoksi korkeintaan yksi vuosi.
- Edellytyksenä olisi, että siitä aiheutuvat mahdolliset vaikutukset eivät olisi suorien päästöjen aiheuttamia, kaikki toimet haittojen vähentämiseksi on tehty, mahdolliset haittavaikutukset veden tilaan tulisi etukäteen arvioida luotettavasti mallintamalla ja lisäksi hankkeen jälkeen olisi varmistettava seurannalla vesien tilan palautuminen.
- Tiedot näistä hankkeista tulisi ehdotuksen mukaan sisällyttää vesienhoitosuunnitelmiin.
- Liittyy Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisuun asiassa C-525/20

Heikentämiseen esitetyt joustot

Vesien tilan heikentyminen

- Heikentymisenä ei pidettäisi myöskään sellaista toimintaa, jossa pilaavaa aineitta sisältävää vettä tai sedimenttiä siirrettäisiin vesimuodostuman sisällä tai toiseen vesimuodostumaan, jossa siitä ei aiheutuisi lisäpilaantumista ja muut esitetyt edellytykset täyttyisivät.
- Tämän ehdotuksen taustalla ei ole EU:n tuomioistuimen oikeuskäytäntöä.
- Jouston käytön edellytyksenä olisi, että kaikki mahdolliset toimet tehdään haittojen estämiseksi, toimenpide ei lisäisi riskiä ihmisen terveydelle tai ympäristölle, vastaanottava vesimuodostuma olisi jo hyvää huonommassa tilassa, mitään muuta kustannustehokasta tai teknisesti mahdollista keinoa sekä ympäristön kannalta parempaa vaihtoehtoa ei olisi ja kaikki mahdolliset paremmat keinot olisi tarkasteltu.
- Tiedot näistä hankkeita tulisi sisällyttää vesienhoitosuunnitelmiin ja vesien tilaa tulisi tarkastella joka kuudesvuosi. Nämä toimet olisivat aina ennakkovalvontatoimien kohteena.

Valtioneuvosto täydentää aikaisempia kantojaan;

- Euroopan unionin tuomioistuimen asiassa (C-461/13) vahvistama vesien tilan heikentymistä koskeva määritelmä on jo olemassa olevaa oikeuskäytäntöä jäsenmaissa ja sen lisääminen vesipuitedirektiivin määritelmiin ei täten olisi välttämätöntä.
- Valtioneuvosto kuitenkin ymmärtää, että sen lisääminen direktiivin määritelmiin edistäisi yhtenäistä toimeenpanoa ja mahdollistaisi siihen kytkettävät joustot. Valtioneuvosto toteaa myös, että sitovista vesien ympäristötavoitteista säädetään 4 artiklassa eikä niitä olla tässä yhteydessä muuttamassa.
- Valtioneuvosto pitää heikentämiskieltoon tuotavia joustoja tärkeinä ja oikeansuuntaisina, koska niiden avulla voidaan estää tilanteet, joissa tietyt vesien tilaa pitkällä aikavälillä parantavat tai yhteiskunnallisesti strategiset hankkeet tai toimet voisivat estyä yksinomaan Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön tiukkojen linjausten vuoksi.

Valtioneuvosto täydentää aikaisempia kantojaan;

- Valtioneuvosto katsoo, että vesipuitedirektiivin joustomahdollisuuksia tulisi edelleen tarkastella neuvotteluissa ja aktiivisesti etsiä konkreettisia ratkaisuja erityisesti Euroopan kilpailukyvyn ja vihreän siirtymän hankkeiden edistämisen kannalta. Valtioneuvosto katsoo myös, että vesipuitedirektiivin tulisi kyetä nykyistä paremmin sovittamaan yhteen vesivaikutusten huomioiminen ja vihreän siirtymän tarpeet.
- Valtioneuvosto edellyttää kuitenkin, että vesien tilan heikentämiskieltoon liittyviin joustoihin asetetaan direktiivissä riittävät vesien tilaa turvaavat reunaehdot, mukaan lukien ennakkovalvontatoimet, ottaen kuitenkin huomioon Euroopan kilpailukyky ja omavaraisuus sekä vihreän siirtymän hankkeiden toteuttamismahdollisuudet. Lisäksi valtioneuvosto katsoo, että joustojen käytön edellytyksenä tulee olla luotettava haittavaikutusten arviointi. Vaikutusten mallintamiseen sisältyy epävarmuuksia ja ne tulee ottaa huomioon vesien tilan palautumisessa.
- Lisäksi valtioneuvosto pitää kannatettavana vapaaehtoisuuteen perustuvien vesien tilan kehittymistä kuvaavien indikaattoreiden käyttämistä vesienhoitosuunnitelmissa

Kiitos!

Juhani Gustafsson
Luontoympäristöosasto
Vesien- ja mertensuojelun yksikkö

juhani.gustafsson@gov.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment